

De schoolwet van Van den Ende is typeerend voor de nadagen der Bataafsche Republiek. Van invloed van de kerk op de school wil men niet weten, en met name van geen leerstellig onderricht, al schrijft men wel den kerkgenootschappen aan zorg te dragen, dat de kinderen hiervan niet verstoken blijven, maar het onderwijs in den Christelijken godsdienst, „voorzoover deszelfs geschiedkundig en zedekundig gedeelte betreft”, zal op de school worden verstrekt. Als grondslag hiervan kan natuurlijk niet dienen de geloofsbelijdenis eener bepaalde kerk, wel — zoo meent men — hetgeen de geloofsbelijdenissen der Christelijke kerken gemeen hebben. De school moet zijn interconfessioneel-Christelijk. Voor de Joden is ze niet bestemd, maar wel voor Roomschen en Protestant beiden. In de schoolwet van 1806 belichaamt zich de gedachte van een aan geenerlei kerk gebonden algemeen-Christelijken staat. In dezen staat verschaffen traditie en getalsterkte een zeker overwicht aan het Protestantisme.

Dit overwicht zou stellig ernstig gevaar geloopt hebben, ware aan de regeering van den Roomschen koning Lodewijk een langer leven beschoren geweest. Daaraan kwam echter al spoedig een einde, evenals aan de inlijving. We gaan ook deze voorbij. Het moge waar zijn, dat wat Roomsch was toen een zeker cachet had — zoo waren de Burgemeesters van Amsterdam en Rotterdam beiden Roomschen en werd zelfs de vrees gekoesterd, dat de Nieuwe Kerk, zoo dicht bij het paleis gelegen, waar Napoleon zijn intrek nam, wanneer hij de derde stad van zijn keizerrijk bezocht, aan de Roomsche-Katholieken zou worden afgestaan — dit had toch geen blijvende gevolgen.

Van veel grooter beteekenis waren ten aanzien van hetgeen ons nu belang inboezemt de jaren der restauratie, toen het karakter van den herboren staat nader moest worden bepaald. Zou men nu terugkeeren tot den toestand van vóór 1795 of zich, in mindere of meerdere mate, aansluiten bij hetgeen zich sindsdien voltrokken had?

Gelijk te verwachten was, lieten de voorstanders van het herstel der heerschende kerk zich niet onbetuigd. Baron Van Lijnden van Blitterswijk betoogde in de grondwetscommissie, dat men het „in alle landen voor een vaste staatkunde had gehouden, dat er een heerschende godsdienst behoort te zijn”; bij ons was dat de Hervormde godsdienst geweest, daar de tachtigjarige oorlog meerendeels gevoerd was om den Hervormden godsdienst te vestigen. „De gelijkstelling van alle godsdiensten